

Záverečná karta projektu

Názov projektu

Evidenčné číslo projektu

APVV-19-0003

Onomatopoeja - čo sa skrýva v mene?

Zodpovedný riešiteľ **prof. PaedDr. Lívia Körtvélyessy, PhD.**

Príjemca **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach - Filozofická fakulta**

Názov pracoviska, na ktorom bol projekt riešený

Katedra anglistiky a amerikanistiky, Filozofická fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Názov a štát zahraničného pracoviska, ktoré spolupracovalo pri riešení

Na riešení sa podieľalo vyše 100 zahraničných jazykových expertov z celého sveta.

Udelené patenty/podané patentové prihlášky, vynálezy alebo úžitkové vzory, ktoré sú výsledkami projektu

-

Najvýznamnejšie publikácie (knihy, články, prednášky, správy a pod.) zhrňujúce výsledky projektu – uveďte aj publikácie prijaté do tlače

Monografia

Körtvélyessy, Lívia and Pavol Štekauer (eds.). 2024. Onomatopoeia in the World's Languages : A Comparative Handbook. Berlin: Mouton de Gruyter

Monografia pripravovaná do tlače

Körtvélyessy, Lívia. 2025. Onomatopoeia: the colourful world of sounds. Cambridge: Cambridge University Press.

Štúdie v karentovaných časopisoch

Körtvélyessy, Lívia. 2020. Onomatopoeia – A Unique Species? Studia Linguistica. A Journal of General Linguistics 74(2): 506-551.

Körtvélyessy, Lívia and Ľubomír Andrej. 2023. Derivational networks of onomatopoeias in English and Slovak. Canadian Journal of Linguistics/Revue canadienne de linguistique 68(1): 74-107.

Körtvélyessy, Lívia. 2024. In search of a semiotic model for onomatopoeia. Folia Linguistica. <https://doi.org/10.1515/flin-2024-2036>.

Štúdie v karentovaných časopisoch v tlači

Körtvélyessy, Lívia. V tlači. On the patterning of sound imitation by onomatopoeia in Slovak. Zeitschrift für Slawistik.

Uplatnenie výsledkov projektu

Hlavným výsledkom projektu je analýza onomatopojí vo vyše 100 jazykoch sveta. Na základe tejto analýzy bola vypracovaná prvá jazyková typológia onomatopojí. Je spracovaná v niekoľkých publikáciách (pozri bod vyššie), pričom dve z nich poskytujú

podrobný prehľad analýzy. Onomatopoeia in the World's Languages : A Comparative Handbook bola publikovaná prestížnym vydavateľstvom Mouton de Gruyter. Onomatopoeia: the colourful world of sounds je pripravovaná do tlače v roku 2025 ďalším prestížnym vydavateľstvom Cambridge University Press. Nové poznatky sa premietnu do kurzov Jazyková typológia a univerzálie; Porovnávacia morfológia a Metodológia vedeckého výskumu jazyka ako aj do doktorandských prác. Zároveň sa výsledky tohto výskumu stali základom pre nadväzujúci projekt APVV (Onomatopoeie na priesečníku psychológie, fyziológie a psycholingvistiky).

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v slovenskom jazyku (max. 20 riadkov)

Ako hlavnú úlohu si projekt vytýčil medzijazykový výskum onomatopojí s cieľom vypracovať prvý typologický opis tohto druhu slov. Tento cieľ bol podmienený definovaním pojmu onomatopoeia zo semiotického hľadiska a identifikovaním spoločných medzijazykových zvukových, morfológických, slovotvorných, syntaktických, sémantických a sociopragmatických charakteristík týchto slov. Z hľadiska semiotického sa zdôraznila ich kauzálna povaha a prepojenosť ikonických, indexových a symbolických vlastností, pričom za onomatopoeie považujeme výlučne neodvodené slová založené na priamej imitácii zvukov mimojazykovej skutočnosti (tzv. ikonické obrazy). Pre potreby určenia definujúcich vlastností onomatopojí sa vytvorila databáza slov vďaka spolupráci s expertmi zo 124 jazykov, ktorí poskytli informácie o onomatopojach vyplnením dvoch dotazníkov postavených na novo navrhutej klasifikácii zvukových typov. Trieda onomatopojí sa vymedzila oproti neikonickým jednotkám jazyka na základe prototypických charakteristík, pričom prototypickosť vychádza z princípu príznakovosti. Príznakovosť onomatopojí na rovine semiotickej, zvukovej, morfologickej, slovotvornej, syntaktickej, sémantickej a socio-pragmatickej je daná kapacitou onomatopojí odlišovať sa od neikonických slov jazyka resp. využívať jazykové prvky, ktoré nie sú typické pre ostatné slová jazyka. Táto príznakovosť nie je univerzálnou podmienkou pre každé jedno onomatopoické slovo z medzijazykového hľadiska či všetky onomatopoické slová daného jazyka. Je nutné ju chápať ako potenciú tejto triedy slov.

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v anglickom jazyku (max. 20 riadkov)

The main Project objective was cross-linguistic research into onomatopoeia aimed at developing the first-ever typological description of this class of words. This task was conditioned by defining the notion of onomatopoeia from the semiotic point of view and by identifying common characteristics of these words at the sound, morphological, word-formation, syntactic, semantic, and sociopragmatic levels. From the semiotic viewpoint, the research emphasized the causal nature of onomatopoeia and the interrelation of iconic, indexical, and symbolic properties. Onomatopoeia is defined as simple, underived words based on direct imitation of sounds of extra-linguistic reality (so-called iconic images). The defining characteristics of onomatopoeia were determined using a database developed thanks to cooperation with experts in 124 languages. These experts completed two questionnaires drawing on a new-developed sound type classification. The class of onomatopoeia was defined in relation to the non-iconic part of word-stock based on their prototypical characteristics. Prototypicality was determined as a markedness at the semiotic, sound, morphological, word-formation, syntactic, semantic, and sociopragmatic levels and follows from the potential of onomatopoeia to differ from the non-iconic words and to employ linguistic elements that are not typical of non-iconic words. The markedness is not a universal condition for each onomatopoeic word from the cross-linguistic point of view or for each onomatopoeia of a given language. It should be conceived as the potential of this class of words.